

els alfabetes del món

tipologia

Podem classificar els tipus d'escriptura en dos grans apartats:

- **escriptura conceptual:** A través d'icones o representacions gràfiques expressa idees o paraules.
 - Pictograma: Representació icònica que pot ser realista o bé una idealització. Exemples: jeroglífic egipci, hitita jeroglífic.

Pictogrames jeroglífics egipcis

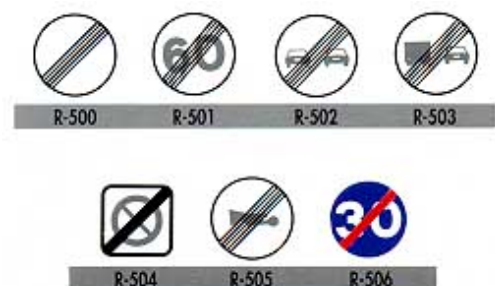

Tauleta de Jemdet Nasr, escrita en pictogrames protoelamites

Tauleta procedent d'Ur, c. 2900-2600 a.e., en escriptura cuneïforme, descriu un lliurament d'ordi i menjar a un temple

- Ideograma: Element gràfic que representa paraules. Generalment, abans era un pictograma. Exemple: escriptura xinesa. Ideogrames moderns: senyals de trànsit

Exemple de formació de paraules en xinès

Base	Combinació	Scat.	Combinació	Scat.
自 propi	自行車(行 anar, 車 cotxe)	bicicleta	自私(私 privat, propi)	egoista
飯 menjar	米飯(米 arròs)	arròs (cuinat)	飯店(店 botiga)	restaurant
電 elèctric	電腦(腦 cervell)	ordinador	電子(子 llavor)	electró
話 paraula	電話(paraula elèctrica)	telèfon	談話(談 conversa)	conversa
看 veure	看得見(得 possible, 見 veure)	visible	看守者(守 guardar, 者 qui)	vigilant

- **escriptura lingüística:** a través de signes expressa sons...
 - escriptura sil·làbica: cada signe representa un grup fonètic (sil·laba). Exemples: lineal B (grec micènic), sil·labari hitita, sil·labari xipriota; entre les llengües actuals, el japonès.

	a	e	i	o	u
	𐀀	𐀁	𐀂	𐀃	𐀄
d	𐀅	𐀆	𐀇	𐀈	𐀉
j	𐀊	𐀋	𐀌	𐀍	𐀎
k	𐀏	𐀐	𐀑	𐀒	𐀓
m	𐀔	𐀕	𐀖	𐀗	𐀘
n	𐀙	𐀚	𐀛	𐀜	𐀝
p	𐀞	𐀟	𐀠	𐀡	𐀢
q	𐀣	𐀤	𐀥	𐀦	𐀧
r	𐀨	𐀩	𐀪	𐀫	𐀬
s	𐀭	𐀮	𐀯	𐀰	𐀱
t	𐀲	𐀳	𐀴	𐀵	𐀶
w	𐀷	𐀸	𐀹	𐀺	𐀻
z	𐀼	𐀽	𐀾	𐀿	𐁀

Sil·labari micènic o lineal B(s.XV a.e.)

Silabario hitita				
	a	e	i	u
Vocales	𐎀 a 𐎁 'a	𐎂 e	𐎃 i	𐎄 u
Nasales	𐎅	𐎆	𐎇	
h	𐎈	𐎉	𐎊	𐎋
i	𐎌 ia 𐎍 iā			
k/g	𐎎	𐎏	𐎐	𐎑
l	𐎒	𐎓	𐎔	𐎕
m	𐎖	𐎗	𐎘	𐎙
n	𐎚	𐎛	𐎜	𐎝 nu nū
p/b	𐎞		𐎟	𐎠
r	𐎡		𐎢	𐎣
s	𐎤	𐎥	𐎦	𐎧
ś	𐎨		𐎩	𐎪
t/d	𐎫	𐎬	𐎭	𐎮
w	𐎯	𐎰	𐎱	
z= (ts)	𐎲	𐎳	𐎴	𐎵
silabas de valor ignorado	𐎶	𐎷	𐎸	𐎹 𐎺

Sil·labari hitita (s.XVIII a.e.)

- escriptura alfabètica: cada signe representa un fonema. Exemples: fenici, grec, llatí, Alfabet Fonètic Internacional (AFI). No són escriptures perfectes. Per exemple, en català: *ss*, *sc*, *ç* representen /s/; *h* no representa cap so; *qu* representa /k/ o /kw/.

nom	protosinaïtic	fenici	grec	valor fonètic	significat
'aleph			Α	[ʾ]	bou
beth			Β	[b]	casa
gimmel			Γ	[g]	llança
daleth			Δ	[d]	porta
he			Ε	[h]	
waw			Ϝ ¹ Υ	[w]	ham
zayin			Ζ	[z]	
heth			Η	[ħ]	tanca
teth			Θ	[t]	
yodh			Ι	[y]	braç
kaph			Κ	[k]	palma
lamedh			Λ	[l]	lladre
mem			Μ	[m]	aigua
nun			Ν	[n]	serp
samekh			Ξ	[s]	
'ayin			Ο	[ʿ]	ull
pe			Π	[p]	
tsade			Ϻ ²	[s]	
qoph			Ϙ ³	[q]	
reš			Ρ	[r]	cap
šin			Σ	[š]	
taw			Τ	[t]	marca

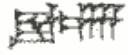

Evolució de l'alfabet fenici

origen de l'escriptura

L'escriptura neix independentment a diverses civilitzacions, probablement a partir de pictogrames. Té com a primer ús la comptabilitat. Els testimoniatges més antics són les **tauletes mesopotàmiques** (Uruk, 3300 ae). Hi ha investigadors que defensen la influència mesopotàmica sobre l'escriptura egípcia i la xinesa.

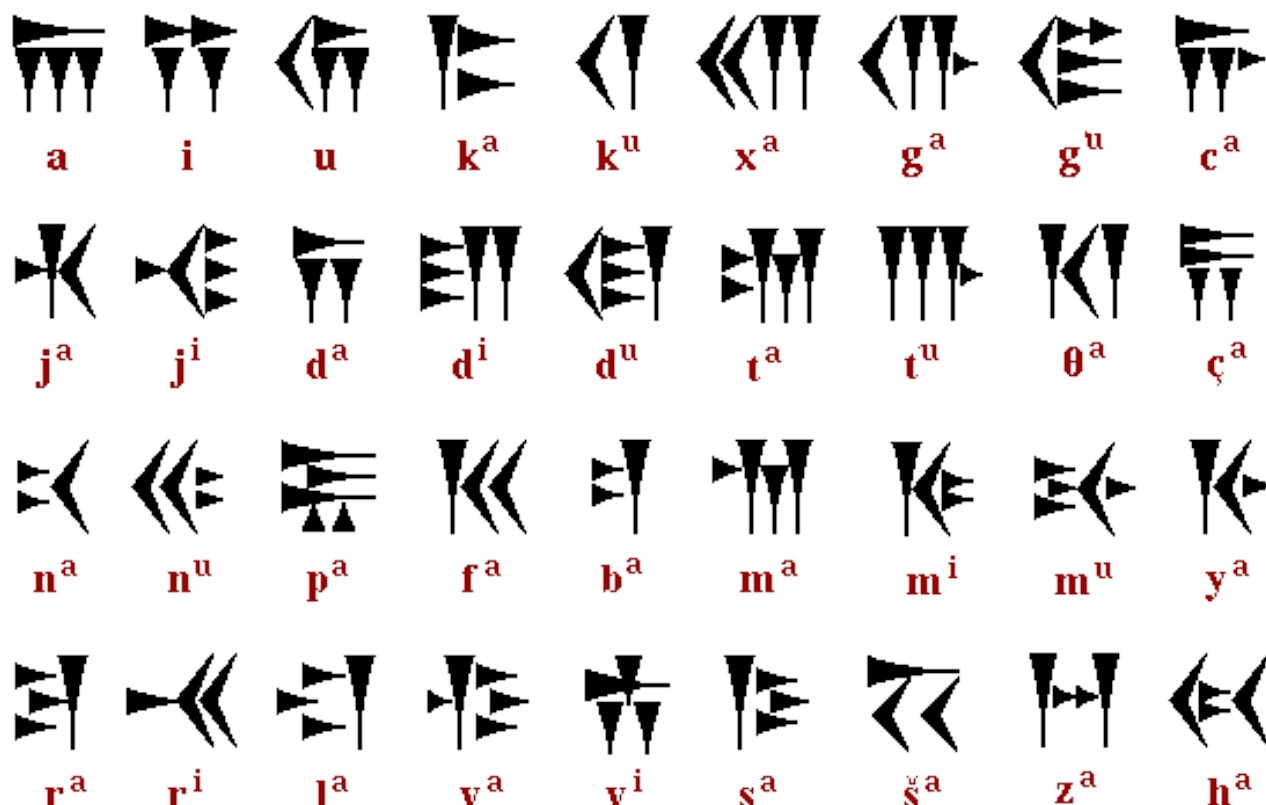
Mesopotàmia: escriptura sumèria

A partir del 3300 ae, a Sumer s'escriuen tauletes d'argila amb un **sistema semipictogràfic** (20.000 ideogrames) que, cap al 2500 ae, esdevé **escriptura cuneïforme**. La llengua sumèria, poc coneguda, és de tipus aglutinant (ni indoeuropea ni semítica). Orientació de l'escriptura: per columnes (d'esquerra a dreta) i de dalt a baix.

Fechas	Evolución desde la escritura pictográfica a la cuneiforme					
Signi- ficado	kú comer	šah cerdo	mušen ave	gi caña	šag cabeza	kin huerto
3.000 antes de Cristo						
2.400 antes de Cristo						
650 a. d. Cristo						
Signi- ficado	gin/gub andar	anse asno	gu buey	dug jarro	su mano	gisimmar palmera
3.000 antes de Cristo						
2.400 antes de Cristo						
650 a.d. Cristo						
Signi- ficado	še cebada	ud día	áb vaca	pú pozo	a agua	ku pez
3.000 antes de Cristo						
2.400 antes de Cristo						
650 a. d. Cristo						

Orient Mitjà i Àsia Menor

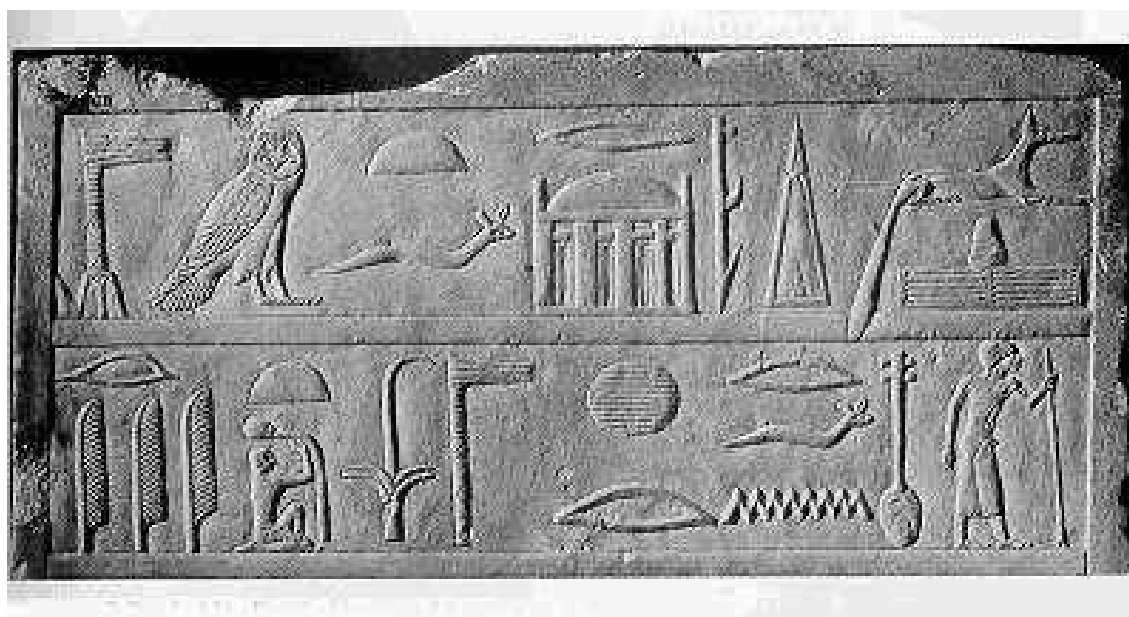
Adaptaran la tècnica cuneïforme els pobles de l'Orient Mitjà i l'Àsia Menor: acadis, elamites, assiris, babilònics, hurrites, hitites. Cap al 500 ae, els perses empenen un nou sistema cuneïforme, de tipus sil·làbic.

Sil·labari persa

Egipte: sistema jeroglífic

Des del 3000 ae fins al 400 de, a Egipte s'empra el sistema jeroglífic (6.000 pictogrames), a partir del qual es desenvolupen dues escriptures cursives: la **demòtica** o corrent, cap al 650 ae, més simplificada i per a usos administratius i econòmics (sil·labari de 24 signes monoconsonàntics i 80 biconsonàntics); i la **hieràtica** o sagrada, gairebé tan antiga com la **jeroglífica** (ἱερός "sagrat", γλύφω "tallar"), reservada des de l'aparició de la demòtica a la religió. Orientació de l'escriptura: dreta /esquerra, esquerra /dreta (bustrofedó).

Jeroglífic egipci.

Xina: escriptura logogràfica

Els primers caràcters de l'escriptura xinesa (4.500 signes) ja apareixen a la dinastia Shang (1400 ae). Des de la reforma de la dinastia Qin (s. III ae) fins al s. XX, quan hi ha una darrera simplificació i s'introdueix l'alfabet llatí (anys 1950), els caràcters xinesos augmenten fins a 50.000, 1.500 dels quals són apresos a l'escola bàsica. L'origen pictogràfic d'alguns signes és evident, però l'escriptura xinesa ha esdevingut sobretot semàntico-fonètica (logogrames).

Des del s.V, existeixen casos d'escriptura sil·làbica, el més reeixit dels quals va ser el **fan-chi'eh** (62 signes), a començaments del s.XX.

signe	si·labogrames	significat
忙	(ㄇㄨㄛˊ = muo ang)	'ocupat'
美	(ㄇㄨㄛˊ = muo eĩ)	'bellesa'
每	(ㄇㄨㄛˊ = muo eì)	'cada'
沒	(ㄇㄨㄛˊ = muo eí)	'no hi ha'
米	(ㄇㄨㄛˊ = muo yi)	'arròs'

Japó

A partir dels *hanzi* o caràcters xinesos, els japonesos comencen a adaptar (s. V de), poc sistemàticament i amb valor fonètic, els seus **kanji** (5.000 signes, dels quals s'aprenen uns 1.800 a l'escola). Fins al s. IX no es desenvolupen els dos sil·labaris principals: per a la llengua oficial, el **katakana** o kana (47 signes derivats del *k'ai-shu* o escriptura xinesa, que ajuden a pronunciar els *kanji*); i, per a l'escriptura corrent, el **hiragana** (més de 300 signes, derivats del *ts'ao-shu* o cursiva xinesa). Actualment, al Japó s'empra una escriptura mixta i sovint complicada, amb *kanji* i *kana* (mots estrangers), *hiragana* (literatura, premsa, carrer) i *romaji* (alfabet llatí).

	k	s	t	n	h	m	y	r	w		
a	あ	か	さ	た	な	は	ま	や	ら	わ	ん
i	い	き	し	ち	に	ひ	み		り	ゐ*	ⁿ nasal
u	う	く	す	つ	ぬ	ふ	む	ゆ	る		
e	え	け	せ	て	ね	へ	め		れ	ゑ*	
o	お	こ	そ	と	の	ほ	も	よ	ろ	を	

* no longer in use

* no longer in use

Sil·labari japonès

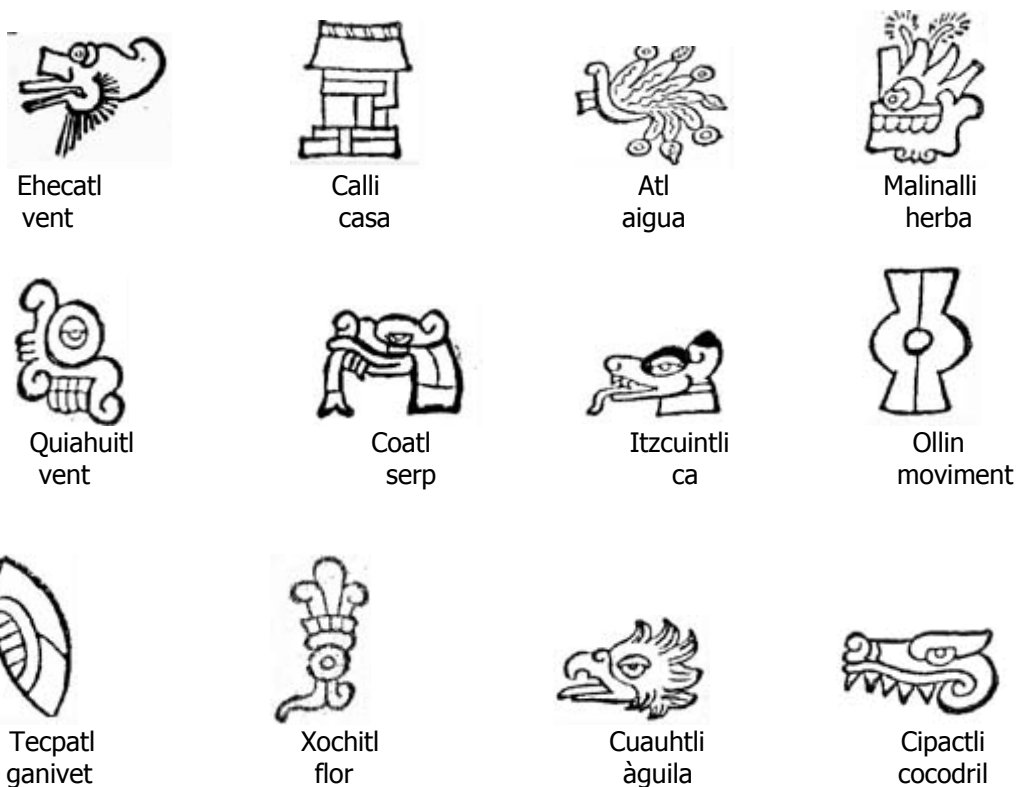
Amèrica Central

Els sistemes d'escriptura més complets de l'Amèrica precolombina (els indis americans feien pictogrames i els inques, "quipus" o nusos) són l'**asteca** (Mèxic central) i el **maia** (Mèxic meridional, Guatemala, Hondures, El Salvador). Tots dos sistemes combinen elements fonogràfics i logogràfics, fet ben evident després del desxiframent gairebé total (85 %) dels signes maies. Els primers testimoniatges d'escriptura centreamericans són del 600 ae.

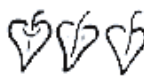

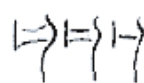

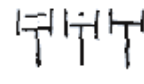

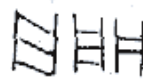
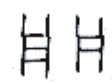
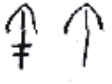
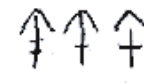

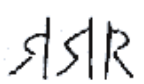

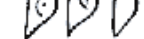

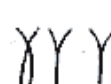

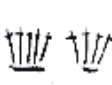

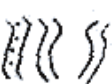
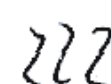

Logogrames maies

Alguns pictogrames asteques

Creta: escriptura jeroglífica i sil·làbica

A Creta s'empra una escriptura **jeroglífica** (1900-1700 ae) que evoluciona cap a dues cursives: lineal A (fins 1450 ae) i lineal B (fins 1200 ae). La **lineal A** (80 signes), encara no desxifrada, correspondria a la llengua minoica (no indoeuropea). La **lineal B** (88 signes), derivada de la lineal A, correspon ja a una llengua grega (indoeuropea). Totes dues són sil·làbiques, tot i que fan servir logogrames, s'escriuen sobre tauletes d'argila i el seu ús principal és la comptabilitat.

Evolución de las formas pictográficas a las lineales					
Pictográfico	Lineal A	Lineal B	Pictográfico	Lineal A	Lineal B
					
					
					
					
					
					
					
					
					
					
					
					
					

escriptures alfabètiques

Les primeres escriptures alfabètiques registren llengües semítiques: evolucionen a partir dels jeroglífics egipcis, com les **inscripcions protosinaítiques** (uns 31 signes) i **protopalestines** (a partir del 1500 ae); o bé evolucionen de l'escriptura cuneïforme, com els 30 signes de l'**alfabet d'Ugarit** (Síria, 1500-1200 ae).

					
'a	b	g	h	d	h
					
w	z	h	t	y	k
					
š	l	m	d	n	z
					
s	'	p	š	q	r
					
t	ġ	t	'i	'u	s ₂

Alfabet ugarític, derivat de l'escriptura cuneïforme

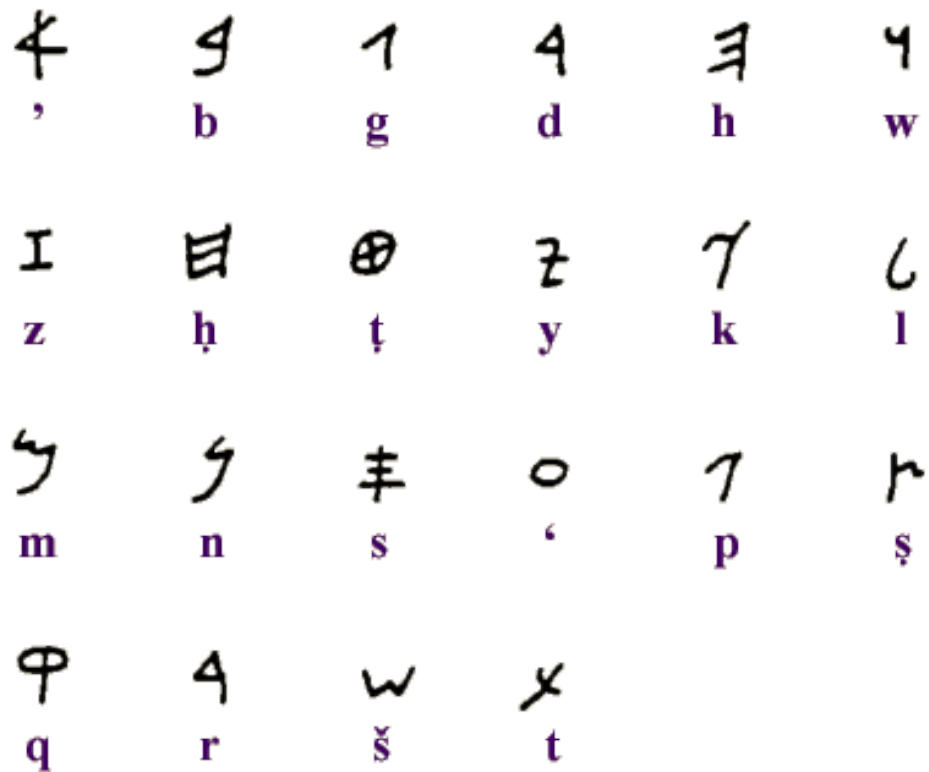
alfabet fenici

L'alifat fenici (v. p. 3) també registra una llengua semítica. Les inscripcions més antigues daten del 1200 ae (sarcòfag del rei Ahiram de Biblos), però les diferències són insignificants respecte a l'alfabet establert cap al 1000 ae a Biblos: 22 signes consonàntics, orientats de dreta a esquerra. Quant a l'origen, els vincles culturals i comercials de Fenícia amb Egipte, així com l'estructura semítica comuna de les seves llengües, van permetre que l'alfabet fenici fos adaptat probablement de l'escriptura egípcia.

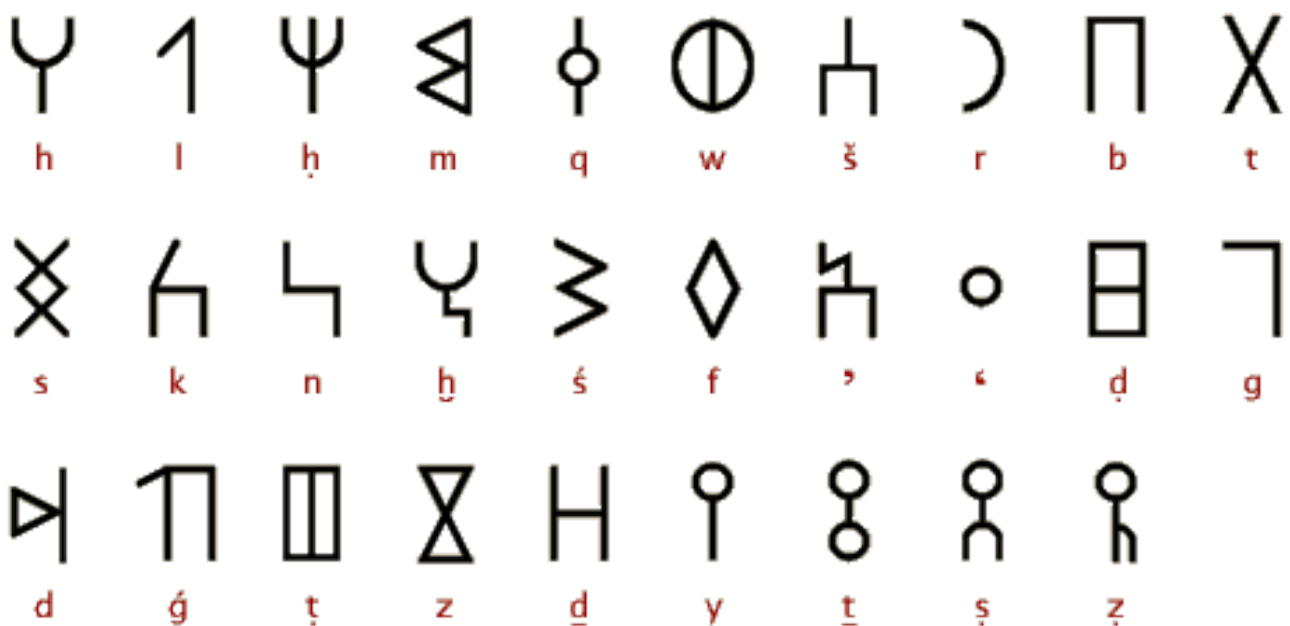
La paraula "alfabet", curiosament, prové dels signes **aleph** i **beth** (són els noms hebreus, perquè no conservem els fenicis), que corresponien a les formes "bou" i "casa" de l'escriptura egípcia.

derivacions de l'alfabet fenici

Després del seu establiment, l'escriptura fenícia, es va difondre pel Mediterrani, per l'Orient Pròxim i Mitjà i va arribar fins a l'Índia, de manera que presenta les següents subdivisions: **branca fenícia**, **branca palestina**, **branca aramea** i **àrab meridional** (d'on deriva l'escriptura etiòpica, 500 ae).

Alfabet arameu (s.X ae)

Alfabet àrab meridional (500 ae- 600 de)

alfabet grec

L'origen semític de l'alfabet grec és indubtable: φοινικὰ γράμματα (ο σημεῖα) "escriptura fenícia" (Heròdot). La primera inscripció coneguda és del s. VIII ae, però hi ha especialistes que avancen l'adopció cap al 1000 a.e. El préstec s'hauria fet a diversos llocs del món grec i evoluciona amb el temps. Així, en grec arcaic el nombre de lletres és variable i l'orientació té la forma de βουστροφηδον ("volta de bou").

Al grec clàssic, en canvi, trobem un alfabet (oriental de Milet o **jònic**), amb 24 lletres i una orientació esquerra/dreta. Innovacions pròpies del grec seran l'anotació de vocals (irregulars i esporàdiques a les llengües semítiques) i l'afegiment d'algunes consonants (φ χ ψ) inexistents en les llengües semítiques.

	Ionia	Athens	Corinth	Argos	Euboea	Modern	AP	MP
alpha	Α Α	Α Α	Α Α	Α Α	Α Α	Α α	[a]	[a]
beta	Β	Β	𐀀	𐀁	Β	Β β	[b]	[v]
gamma	Γ	Λ	< C	𐀂 Λ	< C	Γ γ	[g]	[y]
delta	Δ	Δ	Δ	Δ	𐀃	Δ δ	[d]	[ð]
epsilon	Ε Ε	Ε Ε	Β	Ε Ε	Ε Ε	Ε ε	[e]	[e]
digamma		Ϝ	Ϝ	Ϝ Ϝ	Ϝ		[w]	
zeta	Ζ	Ζ	Ζ	Ζ	Ζ	Ζ ζ	[zd]	[z]
eta	Η Η					Η η	[e:]	[i]
heta		Η Η	Η Η	Η Η	Η Η		[h]	
theta	Θ Θ Θ	Θ Θ Θ	Θ Θ Θ	Θ Θ Θ	Θ Θ Θ	Θ θ	[tʰ]	[θ]
iota	Ι	Ι	Ξ	Ι	Ι	Ι ι	[i]	[i]
kappa	Κ	Κ	Κ	Κ	Κ	Κ κ	[k]	[k]
lambda	Λ Λ	Λ	Λ Λ	Λ	Λ	Λ λ	[l]	[l]
mu	Μ Μ	Μ Μ	Μ Μ	Μ Μ	Μ Μ	Μ μ	[m]	[m]
nu	Ν Ν	Ν Ν	Ν Ν	Ν Ν	Ν Ν	Ν ν	[n]	[n]
xi	Ξ		Ξ	Ξ	Χ	Ξ ξ	[ks]	[ks]
omicron	Ο	Ο	Ο	Ο	Ο	Ο ο	[o]	[o]
pi	Π	Π	Π	Π	Π	Π π	[p]	[p]
san			Ϻ	Ϻ	Ϻ		[s]	
koppa	Ϟ	Ϟ	Ϟ	Ϟ	Ϟ		[q]	
rho	Ρ Δ	Ρ Ρ	Ρ Ρ	Ρ Ρ	Ρ	Ρ ρ	[r]	[r]
sigma	Σ	Σ		Σ	Σ	Σ σς	[s]	[s]
tau	Τ	Τ	Τ	Τ	Τ	Τ τ	[t]	[t]
upsilon	Υ Υ	Υ Υ Υ	Υ Υ Υ	Υ Υ Υ	Υ Υ Υ	Υ υ	[u]	[i]
phi	Φ	Φ Ͱ	Φ Ͱ	Φ Ͱ	Φ Ͱ	Φ φ	[pʰ]	[f]
khi	Χ	Χ	Χ	Χ	Ψ Ψ	Χ χ	[kʰ]	[x]
psi	Ψ Ψ		Ψ Ψ	Ψ		Ψ ψ	[ps]	[ps]
omega	Ω					Ω ω	[o:]	[o]

Alfabet epicòric grecs

derivacions de l'alfabet grec

L'alfabet grec participarà en el procés de formació de diverses escriptures. A l'època antiga: llengües no hel·lèniques d'Àsia Menor (cari, lici, lidi), les escriptures itàliques i el copte (egipci i nubi). A l'època medieval: el gòtic i l'eslau (ciríl·lic).

Alfabet copte

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	
a	b v	g	d	e	s	dz	e ī
alpha	bida	gamma	dalda	ei	so	zita	ita
Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο
th	i	k	l	m	n	ks	o
thita	jauta	kapa	laula	mi	ni	ksi	o
Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ
p	r	s	t	u	ph	kh	ps
pi	ro	sima	tau	he	phi	khi	psi
Ω	Ψ	Ϝ	ϝ	Ϟ	Ϡ	Ϣ	ϣ
ō ū	š	f	x	h	dž	tš	ti
au	šei	fei	khei	hori	džaudžia	tšima	ti

Alfabet ciríl·lic

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Ёё	Жж	Зз
a	b	v	g	d	e	jo	ž	z
[a]	[b]	[v]	[g]	[d]	[ye]	[yo]	[ž]	[z]
Ии	Йй	Кк	Лл	Мм	Нн	Оо	Пп	Рр
i	j	k	l	m	n	o	p	r
[i]	[y]	[k]	[l]	[m]	[n]	[o]	[p]	[r]
Сс	Тт	Уу	Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ
s	t	u	f	x	c	č	š	šč
[s]	[t]	[u]	[f]	[x]	[ts]	[tɕ]	[š]	[ɕ]
Ъъ	Ыы	Ьь	Ээ	Юю	Яя			
,	y	”	è	ju	ja			
silent	[ɯɨ]	silent	[e]	[yu]	[ya]			

alfabet llatí

L'alfabet llatí és una més de les nombroses escriptures locals que els etruscs i els itàlics prenen, més o menys directament, d'alfabets grecs occidentals. En el cas de Roma, es tracta probablement d'una **adaptació etrusca** de l'escriptura d'Eubea (> Cumes > Caere > Roma), feta a mitjan s. VIII ae.

Euboean Greek	Model Etruscan	Archaic Etruscan	Late Etruscan	Latin	Phonetic Value
Α Α	Α	Α	Α	A	[a]
Β	Β			B	[b]
< Γ	Γ)	⌋	C G	[k]
Δ	Δ			D	[d]
Ε Ε	Ε	Ε	Ε	E	[e]
Ϝ	Ϝ	Ϝ	Ϝ	F	[w]
Ι	Ι	Ι	Ϛ ϛ	(Z)	[z]
Θ Η	Θ	Θ	Θ Ϝ	H	[h]
⊕ ⊗ ⊙	⊗	⊗ ⊙	⊙ ⊙		[tʰ]
Ι	Ι	Ι	Ι	I	[i]
Κ	Κ	Κ		K	[k]
Λ	Λ	Λ	Λ	L	[l]
Μ Μ	Μ	Μ	Μ	M	[m]
Ν	Ν	Ν	Ν	N	[n]
Ξ	Ξ				[s]
Ο	Ο			O	[o]
Π	Π	Π	Π	P	[p]
Ϻ	Ϻ	Ϻ	Ϻ		[ʃ]
Ϙ	Ϙ	Ϙ		Q	[q]
Ρ	Ρ	Ρ	Ϟ	R	[r]
Σ	Σ	Σ	Σ	S	[s]
Τ	Τ	Τ	Ϛ ϛ	T	[t]
Υ V Y	Υ	Υ	Υ	V	[u]
Χ	Χ	Χ			[ks]
Φ Ϙ	Φ	Φ	Ϙ		[pʰ]
Ψ	Ψ	Ψ	ϙ		[kʰ]
		(ϙ ϙ)	ϙ		[f]

Evolució de l'alfabet llatí

Els primers testimonis llatins daten del s. VI ae L'alfabet clàssic (s. I ae) el constitueixen definitivament 23 lletres, amb orientació inicial bustrofèdica i posteriorment (ss. VI-IV ae) d'esquerra a dreta.

Després d'una llarga evolució (capital > semiuncial + uncial > carolina > humanística), l'escriptura llatina ha esdevingut una de les més universals.

alfabet arameu (v. p. 10)

Els arameus són un poble semític establert a Síria, on van esdevenir mercenaris i comerciants. L'escriptura aramea, adoptada de la fenícia (s. X ae), va ser oficial durant més d'un mil·lenni a diversos imperis (babilònic tardà, assiri, persa) i la seva llengua és també bíblica (escrita als manuscrits evangelis de la Mar Morta). Té 22 consonants i orientació dreta / esquerra.

alfabet hebreu

Té dues formes diferents. La més antiga deriva de l'escriptura fenícia (s. IX ae) i ha quedat reduïda a l'ús religiós. La més moderna, derivada de l'**alfabet arameu** (s. III ae), s'anomena *hebreu quadrat* i és emprada actualment a Israel: té 22 consonants i alguns signes complementaris per a les vocals. L'orientació és dreta /esquerra.

א	'alep	'	ל	lamed	l
ב	bet	b	מ ם	mem	m
ג	gimel	g	נ ן	nun	n
ד	dalet	d	ס	samek	s
ה	he	h	ע	ayin	ʿ
ו	waw	w	פ ף	pe	p
ז	zayin	z	צ ץ	tsade	ṣ
ח	het	ḥ	ק	qop	q
ט	tet	ṭ	ר	reš	r
י	yod	y	ש	šin	š
כ ך	kap	k	ת	taw	t

Alifbet hebreu

alifāt àrab

Els àrabs es constitueixen com a poble entre els ss. IX-VII ae, però no tenen un regne fins al s. I ae (nabateus). L'escriptura àrab deriva probablement de l'**alfabet arameu-nabateu** (500 ae), que evolucionarà cap als dos tipus principals del període islàmic (s. VII): **cúfic** (monumental) i **naskhi** (cursiva).

Té 28 consonants, signes vocàlics i orientació dreta/esquerra. Ha estat un alfabet adoptat a Àsia, Àfrica i Europa per pobles no semítics (persa, afganès, malasi, bantús).

Alifāt àrab

Name	Phonetic	Isolated	Final	Medial	Initial
alif	[ʔ]	ا	ا		
ba:	[b]	ب	ب	ب	ب
ta:	[t]	ت	ت	ت	ت
tha:	[θ]	ث	ث	ث	ث
ji:m	[j]	ج	ج	ج	ج
ḥa:	[h]	ح	ح	ح	ح
kha:	[x]	خ	خ	خ	خ
da:l	[d]	د	د		
dha:l	[ð]	ذ	ذ		
ra:	[r]	ر	ر		
za:	[z]	ز	ز		
si:n	[s]	س	س	س	س
shi:n	[ʃ]	ش	ش	ش	ش
sa:d	[ʂ]	ص	ص	ص	ص
ḍa:d	[ɖ]	ض	ض	ض	ض
ṭa:	[t̪]	ط	ط	ط	ط
ẓa:	[z̪]	ظ	ظ	ظ	ظ
'ain	[ʕ]	ع	ع	ع	ع
ghain	[ɣ]	غ	غ	غ	غ
fa:	[f]	ف	ف	ف	ف
qa:f	[q]	ق	ق	ق	ق
ka:f	[k]	ك	ك	ك	ك
la:m	[l]	ل	ل	ل	ل
mi:m	[m]	م	م	م	م
nu:n	[n]	ن	ن	ن	ن
ha:	[h]	ه	ه	ه	ه
wa:w	[w]	و	و		
ya:	[y]	ي	ي	ي	ي

Índia

Existeix una **escriptura protoíndica** (2500 ae), corresponent a la civilització de Harappa i Mohenjodaro (vall de l'Indo). Té uns 250 signes sense desxifrar encara (podria registrar una llengua dravídica).

Les escriptures modernes deriven de l'**alfabet arameu**: la **kharosti** (250 ae - s. V de) i la **brahmi** (anterior al s. III), que té 32 signes consonàntics i 4 vocàlics, orientats d'esquerra a dreta, i una gran varietat d'escriptures locals a l'Índia i Àsia central i Tíbet, entre les quals sobresurt la **devanagari** (sànscrit, hindi).

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ
a	ā	i	ī	u	ū
ऋ	ॠ	ऌ	ॡ		
ॠ	ॡ				
ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः
e	ai	o	au	aṁ	aḥ
क	ख	ग	घ	ङ	
ka	kha	ga	gha	ṅa	
च	छ	ज	झ	ञ	
ca	cha	ja	jha	ña	
ट	ठ	ड	ढ	ण	
ṭa	ṭha	ḍa	ḍha	ṇa	
त	थ	द	ध	न	
ta	tha	da	dha	na	
प	फ	ब	भ	म	
pa	pha	ba	bha	ma	
य	र	ल	व		
ya	ra	la	va		
श	ष	स	ह		
śa	ṣa	sa	ha		

Alfabet devanagari

alfabets eslaus

El primer alfabet eslau va ser una creació original de Ciril·li (s. IX), com a eina per a l'evangelització dels pobles eslaus: són els 40 **signes glagolítics** (de *glagol*: "mot"). Més recent és l'**alfabet ciríl·lic** (s. X), incertament atribuït a Ciril. Té 43 signes que deriven de lletres gregues (24), glagolítiques i d'altres signes. A partir del 1050 (separació de l'església romana i ortodoxa), els pobles eslaus han de triar entre l'alfabet ciríl·lic i el llatí. Abans d'arribar als 30 signes actuals, l'*alfabet rus* va simplificar dos cops (s. XVIII i s. XX) l'alfabet ciríl·lic.

The Old Church Slavonic Glagolitic Alphabet							
a	b	v	g	d	ε	ž	dz
z	i	i	g	k	l	m	n
o	p	r	s	t	u	f	x (kh)
o	ts	č	š	št	w/ə	i	y
æ/e	yu	ẽ	yẽ	ǫ	yǫ	f	i/v

escriptura germànica

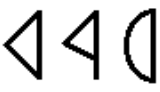

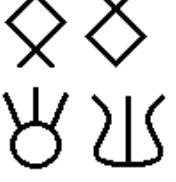
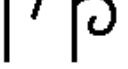
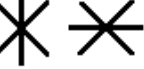

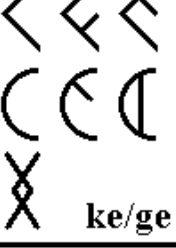

El **futhark** o **alfabet rúnic** (s. II - s. XVII) és una creació pròpia dels pobles germànics, amb aportacions de l'alfabet llatí. Tenia entre 16 i 24 signes amb forma lineal, orientats de manera variable (dreta, esquerra, capgirats). L'etapa més rica és la de les runes escandinaves (ss. VIII-XI).

Runes escandinaves

Danish																
Swedish-Norwegian																
translit.	f	u	th	a	r	k	h	n	i	a	s	t	b	m	l	R

alfabet ibèric

A partir dels ss. VI-V ae es van fer servir a la península ibèrica diversos alfabetes: el **fenici**, el **grec jònic** i l'**escriptura tartesso-ibèrica** (s. IV ae), que emprava un sistema mixt, sil·làbic i alfabètic, de 27 signes, orientació dual (dreta / esquerra al sud, esquerra / dreta al nord-est) i petites variants fonètiques (diferenciació entre oclusives sordes i sonores al nord-est). Les inscripcions ibèriques actualment es poden llegir, malgrat que no coneixem totalment el significat dels mots ni l'origen de la llengua ibèrica.

<i>The Northeast Iberian Script</i>		l		m	m̄
					
					
					
					
					

Alfabet ibèric nord-oriental

nous alfabet

Amb els pas dels segles no han deixat d'aparèixer nous alfabetes, codis de signes i sistemes d'expressió escrits o visuals: la **taquigrafia** (Pepys, s. XVII: 300 símbols; Pitman, s. XIX: 65 lletres), el **telègraf** (Morse: aparell, 1832; codi, 1838), l'escriptura per a **cecs** (Braille, 1809-1852), l'**IPA** o Alfabet Fonètic Internacional (Passy, 1886), el codi de signes per a sords, els senyals de trànsit, etc...

Els elements amb els quals produïm o fixem l'escriptura també han evolucionat radicalment: la impremta (Xina, s. VIII; Gutenberg, 1440), la màquina d'escriure (1867) o el processador electrònic de textos (anys 1940).

Alfabet Fonètic Internacional (<http://www.arts.gla.ac.uk/IPA/fullchart.html>)

THE INTERNATIONAL PHONETIC ALPHABET (revised to 1993)

CONSONANTS (PULMONIC)

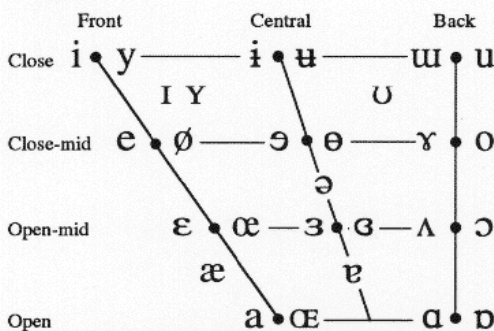
	Bilabial	Labiodental	Dental	Alveolar	Postalveolar	Retroflex	Palatal	Velar	Uvular	Pharyngeal	Glottal
Plosive	p b		t d			ʈ ɖ	c ɟ	k ɡ	q ɢ		ʔ
Nasal	m	ɱ	n			ɳ	ɲ	ŋ	ɴ		
Trill	ʙ		r						ʀ		
Tap or Flap			ɾ			ɽ					
Fricative	ɸ β	f v	θ ð	s z	ʃ ʒ	ʂ ʐ	ç ʝ	x ɣ	χ ʁ	ħ ʕ	h ɦ
Lateral fricative			ɬ ɮ								
Approximant		ʋ	ɹ			ɻ	j	ɰ			
Lateral approximant			l			ɭ	ʎ	ʟ			

Where symbols appear in pairs, the one to the right represents a voiced consonant. Shaded areas denote articulations judged impossible.

CONSONANTS (NON-PULMONIC)

Clicks	Voiced implosives	Ejectives
⦿ Bilabial	ɓ Bilabial	ʼ as in:
Dental	ɗ Dental/alveolar	pʼ Bilabial
! (Post)alveolar	ɟ Palatal	tʼ Dental/alveolar
≠ Palatoalveolar	ɡ Velar	kʼ Velar
Alveolar lateral	ɠ Uvular	sʼ Alveolar fricative

VOWELS

Where symbols appear in pairs, the one to the right represents a rounded vowel.

OTHER SYMBOLS

ʌ	Voiceless labial-velar fricative	ʑ ʒ	Alveolo-palatal fricatives
ʋ	Voiced labial-velar approximant	ɭ	Alveolar lateral flap
ɹ	Voiced labial-palatal approximant	ɥ	Simultaneous ɟ and X
ħ	Voiceless epiglottal fricative		Affricates and double articulations can be represented by two symbols joined by a tie bar if necessary.
ʕ	Voiced epiglottal fricative		
ʡ	Epiglottal plosive		

SUPRASEGMENTALS

		TONES & WORD ACCENTS			
		LEVEL		CONTOUR	
Primary stress	founə'tɪʃən	é	or ↗ Extra high	ě	or ↗ Rising
Secondary stress	e!	é	↘ High	ê	↘ Falling
Long	e:	ē	↘ Mid	ě	↗ High rising
Half-long	e'	è	↘ Low	↗	Low rising
Extra-short	ě	ẽ	↘ Extra low	↗	Rising-falling etc.
Syllable break	ɹi.ækt	↓	Downstep	↗	Global rise
Minor (foot) group		↑	Upstep	↘	Global fall
Major (intonation) group					
Linking (absence of a break)					

DIACRITICS

Diacritics may be placed above a symbol with a descender, e.g. \mathfrak{h}°

◌ Voiceless $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$	◌◌ Breathy voiced $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$	◌ Dental $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$
◌ Voiced $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$	◌ Creaky voiced $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$	◌ Apical $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$
◌ Aspirated $\text{ᵰ}^h \text{ᵻ}^h$	◌ Linguolabial $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$	◌ Laminal $\text{ᵰ} \text{ᵻ}$
◌ More rounded ᵰ^w	◌ Labialized $\text{ᵰ}^w \text{ᵻ}^w$	◌ Nasalized $\text{ᵰ}^{\tilde{}}$
◌ Less rounded ᵰ^{less}	◌ Palatalized $\text{ᵰ}^j \text{ᵻ}^j$	◌ Nasal release ᵰ^{rel}
◌ Advanced ᵰ^{adv}	◌ Velarized $\text{ᵰ}^{\text{vel}} \text{ᵻ}^{\text{vel}}$	◌ Lateral release ᵰ^{lat}
◌ Retracted ᵰ^{ret}	◌ Pharyngealized $\text{ᵰ}^{\text{ph}} \text{ᵻ}^{\text{ph}}$	◌ No audible release $\text{ᵰ}^{\text{no aud}}$
◌ Centralized ᵰ^{cen}	◌ Velarized or pharyngealized $\text{ᵰ}^{\text{vel/ph}}$	
◌ Mid-centralized ᵰ^{mid}	◌ Raised $\text{ᵰ}^{\text{r}} \text{ᵻ}^{\text{r}}$ (ᵰ^{r} = voiced alveolar fricative)	
◌ Syllabic ᵰ^{syll}	◌ Lowered $\text{ᵰ}^{\text{lo}} \text{ᵻ}^{\text{lo}}$ (ᵰ^{lo} = voiced bilabial approximant)	
◌ Non-syllabic ᵰ^{nsyll}	◌ Advanced Tongue Root $\text{ᵰ}^{\text{ATR}} \text{ᵻ}^{\text{ATR}}$	
◌ Rhoticity ᵰ^{rhot}	◌ Retracted Tongue Root $\text{ᵰ}^{\text{RTR}} \text{ᵻ}^{\text{RTR}}$	

enllaços

http://www.ancientscripts.com/ws_regions.html

<http://www.proel.org/alfabetos2.html>

activitats

- 1.- Defineix: Pictograma, ideograma, escriptura cuneïforme, jeroglífica, sil·làbica i alfabètica.
- 2.- En quin moment neix l'escriptura ? Quins són els primers testimoniatges? Quina era la funció d'aquests primers testimonis ?
- 3.- Quan neix l'escriptura cuneïforme? Quin suport fa servir? Quins pobles van adaptar posteriorment aquest tipus d'escriptura?
- 4.- On i a partir de quin moment s'empra el sistema jeroglífic? Com s'anomenen les dues principals escriptures cursives? En què consisteix l'orientació bustrofèdica?
- 5.- Quan apareixen els primers caràcters de l'escriptura xinesa? Quants caràcters té actualment l'escriptura xinesa? De quin tipus d'escriptura es tracta?
- 6.- A partir de quina escriptura evolucionen els caràcters japonesos? Quants caràcters o kanji té l'escriptura japonesa? Quines diferències hi ha entre els kanji del katakana i del hiragana? Quina escriptura s'empra actualment al Japó?
- 7.- Quins són els sistemes més complets d'escriptura al continent americà? Quan apareixen?
- 8.- Quins són els dos tipus d'escriptura de Creta? A quina llengua pertanyen? Quan apareixen? De quin tipus d'escriptura es tracta?
- 9.- A partir de quines escriptures apareixen els primers sistemes alfabètics? Quines llengües registren?
- 10.- Quina llengua registra l'alfabet fenici? De quin tipus d'escriptura es tracta? Quan apareix? De quina escriptura fou probablement adoptat? Quants signes i quina orientació té l'escriptura fenícia? Què significa la paraula "alfabet"? Cap a on es va difondre l'escriptura fenícia?
- 11.- Quin origen té l'alfabet grec? De quina època són els primers testimonis? Té un origen unitari? Quants signes i quina orientació té l'alfabet grec? Quines innovacions aporta? Quines escriptures deriven de l'alfabet grec?
- 12.- Quin és l'origen de l'alfabet llatí? De quina època són els primers testimonis? Quants signes i quina orientació té l'alfabet llatí? Quan es fixa definitivament? Cap a quina escriptura evoluciona?
- 13.- Quina relació tenen l'alfabet arameu, l'hebreu i l'àrab? De quina escriptura deriven en definitiva? Quina orientació tenen? Quin dels tres ha tingut a la fi més difusió?
- 14.- De quina època data l'escriptura protoíndica? De quin alfabet deriven les escriptures modernes de l'Índia? Quina orientació tenen?
- 15.- Quan apareix l'alfabet ciríl·lic? Quin poble el farà servir? De quin alfabet deriva?
- 16.- Què és el *futhark* o escriptura rúnica? Quin poble el fa servir?
- 17.- Quan apareix l'escriptura tartesso-ibèrica? De quin tipus d'escriptura es tracta? Quina orientació té a Andalusia i quina a Catalunya?
- 18.- Escriu el nom de tres alfabetos o codis d'escriptura moderns